CAROLIANA.

HÅGKOMSTER

UR

CARL XV:s LEFNAD.

EN SAMLING

AF

100

äldre och nyare karakteristiska

INFÄLLEN af och **ANEKDOTER** om

KONUNG CARL XV;

jemte

En skildring af hans sista stunder m. m.

ANDRA UPPLAGAN.

STOCKHOLM
1872.

500

Extra förplägning.

Redan under sina första barna-år lekte prins Carl gerna soldat. Det var alltid en glädje för den åldrige konung Carl Johan att låta den älskade sonsonen gunga på sina knän och på så sätt bibringa honom de första lektionerna i ridkonsten. Den lille prinsen fick dessutom på Rosendal ofta exercera med någon af de derstädes postande gardisterne, hvilken efter slutad öfning vanligtvis erhöll en sup för sitt besvär. När man sedermera flyttat in till Stockholm, der det ej gick an att föra vaktposterna in i de kungliga rummen, erbjöd sig farfar sjelf att exercera med barnet. Prinsen tyckte i början ej synnerligt mycket om detta förslag; »ty» — sade han — »farfar har ju ej något gevär; men konungen öfvertygade honom snart om, att det skulle vara lika bra att exercera med en käpp eller en eldgaffel, intog en soldats ställning och verkställde lydigt handgreppen efter sonsonens kommando. När denne slutligen tröttnade, kände prinsen sig så belåten med sin nye rekryt, att han ropade till en af kammarherrarne: »Gif nu farfar en stor, stor sup!»

Bestraffningen.

Vid ett sådant tillfälle, då farfadren uppträdde som soldat för den lille prinsen-»generalen» hände det, att den unge befälhafvaren i sitt barnsliga öfvermod gaf segraren vid Dennevitz och Leipzig — en örfil. Den gamle monarken fann detta allt för närgånget och förde gunstlingen ut ur rummet. Vänskapen dem emellan blef emellertid snart återställd.

"In med magen!"

De kungliga barnen tillbragte under prins Augusts spädaste ålder med sina höga föräldrar en sommar på Drottningholm. I ett af slottsrummen hade de små prinsarne erhållit tillstånd att upprätta ett soldatläger. Då den lille prins August kom åkande i en korgvagn, som drogs af hans sköterska, fru Jansson, ropade de äldre bröderne: »kungen kommer!» och gingo i gevär. Vid de tillfällen den beskedliga fru Jansson var ledig från uppsigten öfver den lille Dalhertigen, måste hon ofta deltaga

i prins Carls exercis. »In med magen!» kommenderade han. »Det kan jag ej, snälla prins Carl», ursäktade sig frun. »Jaså» — sade prinsen — »då får du vara officer, för de ha så stora magar».

Bästa användningssättet.

Såsom minderåriga och innan studierna började fingo de små prinsarne, företrädesvis Carl och Gustaf, vistas inne hos farfadren, så ofta hans tid medgaf. Den gamle konungen fann ett obeskrifligt nöje uti att jollra med de små sonsönerna; men så snart klockan slagit 9 på aftonen måste denna glädje upphöra, emedan deras tid att äta och lägga sig då ovilkorligen var bestämd af den moderliga viljan. Vid ett dylikt tillfälle ville den gamle konungen gifva dem en liten present innan de aflägsnade sig, och utdragande en låda i sitt skrifbord, innehållande blanka dukater, tillät han dem utvälja några deraf. Carl tog sin lilla hand full under utrop: »Ack, så vacker bild af farfar och dertill tre kronor!» men Gustaf frågade med barnslig enfald, hvartill dylika penningar användes. »Jo», yttrade konungen, »för dylika kan man köpa sig vackra kläder, hästar och vapen; men — tillade han — man kan också dermed göra godt». »Ack, farfar!» ropade då de begge barnen på en gång, »gif oss då flera, ty det kommer så många fattiga till mamma».

Huru man slipper vara ensam.

En gång hade prins Carl sönderslagit en dyrbar vas och till straff för detta fått sig ådömdt några timmars ensamhetsfängelse i ett af de rum, som han eljest gemensamt med bröderne bebodde. Sedan han en stund gjort sina tysta betraktelser öfver den skedda olyckan tog hans muntra lynne ut sin rätt, och han började sjunga så gladt och högt i sitt fängelse, att det hördes ut i det yttre rummet, der prins Gustaf satt och öfvade sig på pianot. Prins Gustaf frågade då genom nyckelhålet: »Har du så roligt derinne?» — Ja, alldeles gudomligt!» — förklarade Carl. »Huru» — sade Gustaf — »skall jag bära mig åt för att få vara med om roligheten?» »Åh», — svarade prins Carl — »det är lätt; jag slog sönder den ene af vaserne, som bruka stå på pelarbordet i salongen, slå du

i sönder den *andre*, kommer du nog också hitin, och då ska vi roa oss med besked».

Prins Gustaf följde lydigt det goda rådet och fick sin åstundan uppfylld.

"Så gör magistern!"

En dag kom prins Carl in till kronprinssessan, der han ogeneradt slog sig ned i den dyrbara med siden öfverklädda soffan och lade också fötterna upp i den. »Så får ej Carl göra» — sade modren. — »Men så gör magister Boström» — invände prinsen. Kronprinssessan teg ett ögonblick och yttrade derefter: »När du blir så lärd som magister Boström, kan du få göra så med, men ej förr».

Likheten.

Under de kungliga barnens minderårighet uppstod en gång ett samtal om hvem af sina anhörige hvar och en af dem mest liknade. »Jag är lik pappa» — sade den ene brodren. »Och jag är lik mamma» — yttrade den andre. »Men» — utbrast prins Carl — »jag är lik farfar, jag, och det är väl litet styfvare, det?»

Grindvakten

På en af de resor, som dåvarande kronprinsen Oscar företog genom landet, hade prins Carl fått åtfölja honom. Vid en landsvägsgrind fick prinsen se en liten trasig pojke stå och buga sig djupt. Han yttrade då till fadren i en något stolt ton: »Kanske vi skulle gifva en slant åt den der trasvargen?» Kronprinsen tillrättavisade sin son med de orden: »Fursten och tiggaren äro begge menniskor; måhända kunde ödet så fogat att den fattige gossen blifvit prins, liksom du». Framkomne till nästa grind upptäckte prins Carl åter en liten trasvarg. »Pappa» — sade han då — »kanske vi skulle ge en slant åt den der prinsen?»

De fem och tjugo.

Prins Carl lemnade en gång på egen hand de kungliga rummen och begaf sig ned i östra slottshvalfvet, genom hvilket man, som bekant, genom ett par glasdörrar och utför en trappa kan komma ned i Logården. Prinsen fick lust att göra ett besök der, men hejdades af den i hvalfvet postande gardisten. »Vet du ej hvem jag är?»

— frågade Carl. »Åh jo» — svarade gardisten — »nog vet jag det; det är ju prins Carl, kronprinsens äldste son». »Men» — fortsatte den unge fursten, — »jag är hertig af Skåne också, släpp mig derföre fram bara». — »Omöjligt!» förklarade gardisten. — »Godt» — sade prinsen — »du skall få dina fem och tjugo vid lägligt tillfälle».

Uppkommen till kronprinsen berättade hertigen för honom sitt äfventyr och yrkade på den envise gardistens bestraffning. Men kronprinsen lyckades snart öfvertyga sin son, att posten blott följt sin instruktion och derföre hellre borde belönas än straffas. »Se här» — slöt den höge fadren sitt tal, i det han lemnade honom tjugofem blanka riksdalers-stycken, »gå ned och gif honom dessa penningar till uppmuntran för den påpasslighet, han visat»! Prinsen blef litet flat, men återtog under vandringen ned för trappen en stolt hållning och yttrade raskt och barskt, i det han till soldaten öfverlemnade gåfvan: »Der har du de fem och tjugo jag lofvade dig!»

Olika skaplynnen.

En ceremonidag gingo de kungliga barnen, i den följd de hunnit kläda sig, det ena efter det andra, genom ett af slottsrummen och frågade i förbigående en der varande hofbetjent, om konungen, som hade samma väg till den gemensamma samlingsplatsen, ännu begifvit sig dit. Prins Oscar, som kom först, frågade: »Har Hans Majestät gått igenom här?» Derefter kom prinsessan Eugenie: »Har kungen gått igenom här?» Så prins Gustaf: »Har min far passerat ännu?» Och slutligen kronprinsen Carl, som muntert sade: »Har pappa gått igenom här?»

Också en uppmaning.

Efter ett besök i Upsala följdes prinsarne Carl och Oscar till sin vagn af studentchören, hvilken sedan prinsarne uppstigit i vagnen uppstämde ett par af sina vackra sånger som afskedshelsning. Sedan sången tystnat sträckte prins Oscar ut hufvudet genom vagnsfönstret och yttrade: »Jag får tacka er, mina herrar, för denna angenäma sammanvaro!» Prins Carl stack äfven å sin sida ut hufvudet genom vagnsfönstret och ropade åt sångarne i detsamma

vagnen sattes i rörelse: »Häng er på nu, gossar, så många ni är!»

Blick för småsaker.

Som yngre hänfördes prins Carl ofta af sitt lifliga lynne till små obetänksamheter. En dag stod, under pågående öfningar på Ladugårdsgärdet, prins Gustaf på borgen derstädes och talade med sin bror kronprinsen. Denne märkte under samtalet, att prins Gustaf icke enligt reglementet hade hakremmen till sin kask tillknäppt och gjorde vid denna upptäckt en manöver med handen, så att kasken föll utaf brodren. Gustaf tog helt lugn upp sin kask, satte den på hufvudet och tillknäppte hakremmen, yttrande: »Jag får tacka ers kongl. höghet för påminnelsen om det fel, jag begått; jag skall hädanefter bättre veta iakttaga reglementets föreskrifter».

Sparsamhet.

Kronprins Carl höll ej på styfvern. När hans hofmarskalk, grefve Axel Wachtmeister, gjorde föreställningar om sparsamhet, yttrade prinsen: »Hvarför vill du att jag skall spara? hvartill skulle det tjena?»

Hofmarskalken af Edholm lärer emellertid bibragt konungen sundare åsigter i ekonomien.

Hjelp i nöden.

Hårdt ansatt af sina björnar gick en vid Carlberg anställd yngre officer upp till kronprinsen och anförtrodde honom de hotande bekymren. Carl sade: Jag är för närvarande sjelf så fattig, att jag ej kan hjelpa dig; men här har du sexhundra riksdaler. Res till Paris! Du skall få ett rekommendationsbref med dig från mig; men res i natt, ty eljest ta de och sätta in dig i morgon».

Sämre cigarrer.

»Hvad tycker du om de der cigarrerna?» frågade i de yngre åren kronprinsen en gång bokhandl. X., — hvilken under den tiden ofta fick uppvakta honom — vid ett tillfälle då han bjöd honom en cigarr. X. svarade: »Bättre kan man få, E. K. H., men detta var en bland de sämre.» »Det var ett reelt svar» — yttrade då prins Carl — »alla andra ha sagt, de äro så utmärkt goda, ehuru jag sjelf funnit att det är riktiga struntcigarrer!»

»Talgoxen.»

I början af 1850-talet lefde i Stockholm en extraordinarie, en glad lefnadsbroder, med små, men säkra inkomster. Han var nemligen inskrifven i en mängd embetsverk, der han likväl endast uppbar de s. k. »ljuspenningarne». Han fick i följd häraf af de goda vännerna uppbära det mindre vackra namnet »Talgoxen». Sedan han lemnat hufvudstaden blef han vald till rådman i A. På resa till Norge passerade dåv. kronprins Carl någon tid derefter nämnde lilla stad och träffade, bland andra, borgmästaren, till hvilken han, gladt skämtande, yttrade: »Nå, jag gratulerar dig, du har nu fått en ljus fågel bland domherrarne.»

»Ur vägen Moskoviter!»

Vid en af kronprinsens aftontillställningar, der det gick rätt muntert till, var äfven ryske militärsändebudet B. inbjuden. Denne var då redan temligen gammal och skröplig, men drack ändå gerna sitt glas. När de unge herrarne märkte att gubben började hinna kulminationspunkten, fattade kronprinsen och trenne herrar till hvarandra under armen och började sjunga »Kung Carl den unge hjelte», och hvar gång de under refrängen »ur vägen Moskoviter» kommo fram till B., gjorde han en öfverhalning inåt fönstersmygen och tycktes särdeles förargad, men sväljde ner förbittringen i glas på glas af den svenska punschen, tilldess den gamle Moskoviten af tvenne vänner måste hemföras.

Laglighet i allt.

Då en dag kronprins Carl vandrade uppföre Drottninggatan på den venstra eller den s. k. »lagliga» trottoiren, observerade han dervid ett elegant fruntimmer, som promenerade åt samma håll som han, men på den högra, den orätta sidan. Prinsen vinkade då till sig en posterande poliskonstapel och frågade honom: »känner du frumtimret som går derborta?» — »Nej, ers kongl. höghet», — svarade konstapeln och gjorde honnör — »jag är nykomling i den här trakten». »Gå bort till henne, och säg att hon går öfver på den här sidan!» Konstapeln utförde befallningen och damen skyndade att ställa sig den erhållna

tillsägelsen till efterrättelse. Kronprinsen skyndade att gå fatt fruntimret och väl framkommen tog han henne helt förtroligt under armen.

Det för polismannen okända fruntimret var — kronprinsessan.

Man kan lefva på sin konst.

Sedan landskapsmålaren Palm efter många års vistande utomlands återkom till Sverige, fäste man hans uppmärksamhet på en af kronprinsen utställd landskapsmålning, dock utan att yttra ett enda ord om artistens namn. »Hvad tyckes om den nye medtäflaren?» frågade den person, som åtföljde honom. — »Jo», yttrade Palm, »man ser visserligen att han är nybörjare; men jag är säker på att han med tiden skall kunna lefva på sin pensel».

Kronprinsen skrattade hjertligt och fann sig rätt smickrad öfver detta omdöme, då man en gång berättade det för honom.

Son eller dotter?

Kronprinsen väntade med öm otålighet ankomsten af sin förstfödde. Det är naturligt att han helst önskat sig en son, men det blef i stället en liten prinsessa som skådade verlden. Vid tillkännagifvandet om barnets kön såg kronprinsessan ängsligt frågande på sin make. Prinsen förstod sin gemåls mening, kysste henne småleende på pannan och sade ömt: »Det är lika kärkommet!»

»Sessan»

hade under barnaåren i sin far en trogen lekkamrat. Han gaf henne stundom trummor och sablar att roa sig med, »ty hon var en Sveas äkta dotter», oaktadt de äldre hofdamernas betänksamma miner och skakningar på hufvudet öfver den unga furstinnans amazonlika uppfostran.

Hvad vi göra med neutraliteten.

Under en mönstring år 1854 med ett landtregemente, hvars utseende och hållning särdeles förtjuste honom, yttrade kronprinsen skämtande framför fronten: »Jag tror vi strunta i neutraliteten».

»Belefvenhet».

De år 1858 från Axevalla-lägret till sina hemorter återkomne soldaterne kunde ej nog prisa kronprinsens vän-

liga och goda sätt att behandla dem. En vermländing var ibland andra outtömlig i lofordandet af hans kongl. höghets »belefvenhet». »Nå, hvad förstår du dermed?» frågade en person honom. — »Jo», svarade den redlige soldaten, »först gaf han oss på en dag fem supar öfver lag; en annan gång kom han bort till mig och frågade hvad jag hette och hvar jag var hemma, och när han sedan skulle gå, tog han fram ett stycke tuggtobak och körde i mun på mig, och sade: »Se der har du»!

Allmänna opinionen.

Det så ofta omtuggade, ledsamt ryktbara yttrandet, som kronprinsen-regenten en gång hade: »att han gjorde en konst i allmänna opinionen» lärer 'blifvit' fäldt under ett samtal med d. v. justitie-statsministern Gynther, hvilken tillåtit sig göra några anmärkningar vid prinsens sätt att uppbära sin furstliga ställning. Den förhastade furstliga repliken, (hvilken mycket lätt låter försvara sig med afseende på den opinion, som, likt en väderflöjel, låter bestämma sig af stundens flygtiga vindkast) skulle å ministerns sida föranledt en erinran derom, att Sverige för icke så länge sedan haft en konung, som satt sig öfver opinionen, och derför blef olycklig.

Detta samtal föranledde en brytning mellan prinsen och statsministern, hvilken någon tid derefter intog en plats bland justitieråden i utbyte mot taburetten.

Rättadt missförstånd.

I Crusenstolpes »Ställningar och förhållanden» inflöt ett af prosten B. författadt och af honom i frimurarelogen i Kristianstad uppläst tal, som andades mycken bitterhet mot frimureriet i allmänhet. En då i samma stad boende fångpredikant C., som af höga vederbörande misstänktes att hafva meddelat Crusenstolpe det ifrågavarande talet, led för denna misstanke mycken smälek. C. förskaffade sig derföre ett intyg från författaren, deruti denne upplyste, att han sjelf meddelat Crusenstolpe talet. Med detta bref på fickan uppvaktade C. kronprinsen-regenten, som då han insåg att C. varit fullkomligt oskyldig, sade till honom: »Du skall snart få upprättelse, min vän». Kort derefter blef ett regalt pastorat ledigt och C. erhöll detta.

»Det gör detsamma.»

När prins Oscar första gången efter sin äldste sons födelse sammanträffade med konung Carl, skyndade konungen, med tårar af hjertlig rörelse, sin bror till mötes och sade: »Gud ske lof, att det är en gosse! Det är detsamma om det är min eller din.»

Mjölkflickorna.

Vid kronprinsens besök i Sollefteå, der han uppehöll sig några dagar, företog han sig åtskilliga utflygter i en tarflig karriol, för att få skåda och njuta af Ångermannaelfvens härliga utsigter. På en af dessa färder träffade han uppe vid en »fäbodvall» några unga bondjäntor, hvilka han, kännande sig törstig, frågade: »Ha ni mjölk att aflåta, flickor? En af flickorna räckte honom mjölkbunken, och prinsen drack med välbehag några duktiga klunkar derur. »Känner ni mig, kanske?» frågade kronprinsen vidare. »Ja, serra tre, nog känna vi »geniörn» alltid!» Dagen derefter, när folket samlats i köpingen för att få se kronprinsen, kände denne genast i folkträngseln igen sina mjölkflickor från gårdagen, vinkade fram dem, och der stodo de stumma af lutter förvåning att se sin »geniör» förbytt till kronprinsen, hvilken de just vandrat ditin för att få skåda. De fingo hvar sin dukat med de orden: »Nu ha ni sett kronprinsen, här kan ni se kungens porträtt!»

Frukosten.

Andra dagen efter kronprinsens ankomst till Sollefteå frågade han efter förre talmannen Nils Strindlund. Man underrättade honom att han bodde på andra sidan elfven. »Gif mig en båt och låt sätta mig öfver, jag vill helsa på honom.» Framkommen sprang han gubben med öppna armar till mötes och ropade »God dag, du gamle hederspascha! Sjön suger, har du sill och potatis?» Den gamle odalmannen, som väl kände kronprinsens smak och hade bemärkt när han kom roende öfver elfven, hade detta i ordning, och i allsköns enkelhet åto kronprinsen och bonden under fröjd och gamman sin frukost tillsamman.

Intet knussel.

På samma resa i Norrland gick han en dag ut på landsbygden i sällskap med sin svit, alla i civila kläder.

Då mötte prinsen en gumma och sporde: — Har du mjölk, kära mor?

— Jo.

— Kan man få dricka?

— Ja, dritje lite, men hiskeli fort, för je ska te byn å se prinsen.

Efter att ha druckit sade prins Carl: Seså, gå nu till byn och säg att du sett prinsen, för det är jag det.

— Åh, Herre Jestanes, dritj då så myttje ni orkar! utropade gumman.

*Björnjagten på Gideå bruk**).

Der står Sveriges unge kronprins uppe på Bolltjernsberget, som utgör gränsen för skallplatsen, klädd i jagtdrägt och med ett par grofva stöflor dragna öfver benkläderna. De lifliga Bernadottska ögonen speja friskt omkring i nejden och en innerlig belåtenhet, en känsla af frihet och välbefinnande uttalar sig i hela hans hållning och väsende. Än samtalar han med Sandels, än med Malmsten, än med af Dahlström ... Ett tu tre svänger han från dem allesammans och rycker geväret från en *åskådande* skytt, mönstrar det, lägger det till ögat, frågar om egaren någonsin sett en björn o. s. v. Nu sticker middagssolen fram ur något tillfälligt moln och hotar att genomsteka såväl regent som undersåter. Då kastar kronprinsen af sig rocken och blottar ett par armar, hvars rörliga muskelspel synes hota det fina linnet med undergång ... Han klättrar, vig som en lekatt, uppför en berghäll och stannar samtalande med någon af sviten. Berget deromkring garneras af folkmassan, mest qvinnor af alla åldrar och färger.

Nu träder en gammal gumma tätt under berghällen, der den höge jägaren fattat posto och betraktar honom länge och väl med sina ärliga, honom nyfiket slukande blickar. Kronprinsen observerar henne omsider.

---

*) Såväl denna som några andra anekdoter rörande kronprinsen-regentens resa i Norrland 1858 äro hemtade ur den lilla nätta berättelsen »prins Carls jagt», hvilken vi vilja rekommendera åt dem, som vilja taga närmare besked om denna resa.

»Herre Gud!» — utbrister hon nigande och runkade sitt gråhåriga hufvud, — »är det här Sveriges och Noriges kronprins?»

»Ja, min gumma, så här ser han ut!» — svarade kronprinsen leende och väntade få sig ett roligt samtal.

»Ja må säja», återtog gumman ännu alltjemt nigande och nickande — »men hvilken ära som vederfars det här berget . . . Bolltjernsberget blir evigt minnesvärdt från denna dag från evighet till evighet . . . och Hr Dickson borde till åminnelse af herr kronprinsen uppresa en ärestod . . .

»Herr Dickson? hvarföre just han?»

»Efter han haft nåden bjuda herr kronprinsen hit».

»Nåväl min gumma, tycker du ej att herr Dickson gjort nog stora omkostnader ändå?»

»Det var nu ett sant ord det, herr kronprins!»

»Då vore det ju obilligt att fordra mera?»

»Alldeles det ja, herr kronprins!» niger och ämnar gå, då kronprinsen ropar henne tillbaka och frågar hennes namn. Gumman nalkas åter och, uppgifvande sitt namn, tillägger hon:

»Jag förstår att herr kronprinsen nog känner min son, ingeniör S., som nu är länsman i Anundsjö».

»Nej, jag har ej den förmånen, — svarade prinsen leende.

»Jo han är med på skallet, han också. Herr kronprinsen lär väl få se'n snart, när skallet kommer fram — han syns nog der han är — för han är klädd i full uniform och trekantig hatt med gullros i» . . .

Här afbröts den gamlas språklåda af landsh. Gynther och statsrådet Almqvist, hvilka anhöllo att återvända till Svedje, der, efter slutadt skall, förfriskningar skulle intagas.

»Gerna mina herrar», — svarar kronprinsen, — »I kunnen gå och komma när och hvar I behagen . . . fullkomlig frihet».

Emellertid fortfor kronprins Carl att vara vid det förträffligaste lynne. Han blandade sig i folkhopen, han resonnerade med gubbarne, han konverserade med qvinnorna, han skämtade med sina följeslagare, han bjöd cigarrer . . . det var för ett ögonblick fullkomlig republik, ja, så republikanskt, som der någonsin kan bli i ett sam-

hälle, der fursten vandrar i skjortärmarne omkring bland folket och bjuder på och röker cigarrer.

Redan hade tvenne armar af skallet varit synliga i bergen, redan hörde man upprepade rop från östra armen, antydande, som hvar man trodde att *nalle* på den armen »låg på» d. v. s. att björnen ville försöka komma ut ur densamma. Omsider blixtra skallfolkets spjut i aftonsolen. Herr Dicksons ankomst var brådskande från sin sista rekognoscering och bjöd sin gäst att anträda marschen till »hufvudskalleplatsen».

Der företedde sig en liflig och anslående syn. Man tänke sig 3 à 4,000 man försedda med spjut och gevär, uppställda på 3 flyglar, hvardera hafvande sammanhang med hvarandra och bildande en lefvande mur kring några tunnlands areal. Nu intog kronprinsen med svit en fördelaktig position och med spänd hane inväntande *nalles* uppträdande på scenen ur kulisserna af tvenne björklundar, genom hvilka östra och vestra skallerarmarne nu som bäst framrycka. Ännu hoppas man på en gynnsam utgång, oaktadt några missöden timat. Harar i mängd hoppa fram och tillbaka utefter armarne, hafvande en brådska, som är alldeles otrolig, ja de rusa till och med på folket utmed flyglarne och det lyckas verkligen en och annan af dem att genom denna djerfva manöver slå sig igenom, och snart äro blott två eller tre qvar inom valplatsen. Men nu äro båda skogssnåren genombrutna och med hängande tunga i vidöppna käftar och med svansen lurfvig, som kometen i himmelens sky, framstörtar ur skogen — en *räf!*

Och geväret sjunker från furstens kind . . . och blicken mulnar i Dicksons öga . . . och mången jägares klappande hjerta saktar farten . . . och öfver den ofantliga jägarkedjan flyger förstämningens uggla med dofva vingslag.

— — — — — — — — — — — —

»Ers Kongl. Höghet», — afbryter nu Hr Dickson den ögonblickliga tystnaden, — »jagten är slutad! Jag beklagar till så ringa favör!»

»Kan icke hjelpas, Oscar!» — svarar kronprinsen, utan ringaste tecken till missbelåtenhet. — »Men våra skott skola vi väl ändå lossa! Den der »Mickel», som svansar derframme, får nu representera »nalle»!»

»Den äran är för stor» tänkte michel, som har godt väderkorn och öra — »här osar katt, men katten och inte jag må dröja bland krigsmakten till lands... jag går in vid flottan jag! — och dervid hoppade »Mickel» bums i sjön.

Då smattrade gevären och kulorna plaskade kring sjöhjelten...

»Jag tror det duggar, sa' han som stod i hällregnet — tänkte »Mickel» och samm friskt framåt. Då slog en kula ned midt för hans spetsiga nos.

»Det här blir enformigt i längden» — tänkte han då och begaf sig åter i land, der han omsider togs med hull och hår lifslefvande och hade den nåden presenteras för kronprinsen. Men på minen syntes tydligen att han var den ende norrländing, som ej fann sig smickrad af denna höga bekantskap.

Straxt derpå upplöste herr Dickson skallet och utbragte dervid ett »lefve H. K. H.!» hvarpå ett stormande hurrah utbredde sig dånande från trakt till trakt.

Kronprinsen tackade folket med blottadt hufvud!

På backen.

Kronprinsen kom under sin resa från Hernösand till Hammar naturligtvis äfven till Ödsbacken, $^1/_4$ mil i längd, och utan tvifvel don brantaste backe, som finnes mellan Stockholm och Haparanda. Tyckande synd om hästarne hoppade kronprinsen till landtbefolkningens förvåning och stora förtjusning med ett lätt, elastiskt hopp ut ur åkdonet och gick backen uppföre, åtföljd af sin svit. Ett skallande hurrah ljöd dervid genom skogen. En gammal bonde, som endast varit van att se profryttare och dylikt folk, qvarsittande i åkdonen, hejdlöst fara uppföre, kunde ej återhålla sin rojalistiska förtjusning, utan utbrast till de närstående:

»Detta skall han, ta mej jefveln, inte ha gjort för assint — kom så ta vi och hisse'n!» — Med stor möda kunde man afhålla dem från att sätta sitt uppsåt i verkställighet.

Omdöme.

Efter besöket på Hammar, der kronprinsen af värden och värdinnan på det mest gästvänliga sätt blifvit emot-

tagen, yttrade han till en af omgifningen: »Hör du, den der lilla värdinnan på Hammar var, på min ära, den sötaste lilla fru, jag sett på hela resan. *Den med bröd till, du!*

Sånga läger.

Derstädes hade vid den väg, som leder upp till lägret, upprests en äreport, troligen den på en gång vackraste och originellaste kronprinsen under hela sin resa fått se. På fyra höga piedestaler voro uppförda fyra doriska kolonner. I stället för blomsterguirlander, blixtrade kring hvarje kolonn en massa musköter, hvilka, med utåtvända polerade pipor, företedde en präktig anblick. Det var som vexte der en småskog af silfver på en grund af smaragder. Öfver kolonnerna hvälfde sig ett tak, på hvilket prunkade en furstlig krona, äfven sammansatt af bajonetter. Kronprinsen stannade der en stund och gaf oförställdt sitt bifall tillkänna öfver den vackra anordningen. Under det att det behagliga intrycket häraf ännu kunde skönjas i kronprinsens anlete, kom han till förrådshusen, hvilka han såväl ut- som invändigt tog i ögonsigte. Dervid fästes hans granskande blick på några gamla grå klädespersedlar, malätna och fulla af hål.

»Hvad betyda dessa trasor?» frågade han med mulnande blick.

»Det är gamla kapotter, tagna från ryske officerare under 1808 års krig.»

»Aha!... och dessa hål?»...

»Äro minnen efter svenska kulor, E. K. Höghet!»

»Bravo! Det förändrar saken!» utbrast kronprinsen med ljusnad blick och vände sig om på klacken.

Säteriet Holm.

Efter intagen middag hos egaren af denna vackra egendom tog kronprinsen sin värd under armen och promenerade till ett berg i godsets närhet, benämndt Staberget. Derifrån har man en obeskrifligt vacker utsigt. Prinsen tjusades också deraf till den grad, att han slog ena armen kring sin värds hals och, utsträckande den andra mot den storartade taflan, utbrast han:

»O! det är skada att jag icke får dröja här i flera dagar!» Derpå liksom hade han erinrat sig att en furste

kan få nästan allt hvad han vill, slog han ett kraftigt slag på värdens axel och tillade:

»Dock ... pass på, Eckman, att du har mig här ett annat år!»

»Välkommen!» svarade Eckman med sin fryntliga lakonism.

»Men intet kalas, det förbehåller jag mig, hvarken af dig eller landet! Lax och gröt och mjölk!» ...

»Skall ske, Ers Kongl. Höghet!»

»Det är bra, nu gå vi ner igen!» yttrade kronprinsen och tog dervid en genväg öfver det brantaste stycket af berget. »Denna väg är tvärbrant», — anmärkte Eckman, — »befalles ej att jag visar samma väg tillbaka som vi gingo hit?»

»Bah! ... jag håller tusen mot ett att jag är förr nere än du!» och dermed fortsatte han sin väg utåt branten och var mycket rigtigt före sitt sällskap på planen dernedanför.

Middagen i Örnsköldsvik.

Kronprinsen väntas kl. 2. I solbaddet sutto nu vid den uppförda äreporten köpingens herrar handlande och embetsmän, uppsträckta och högtidliga som vid det sorgligaste graföl, och väntade. Men klockan blef tu ... ingen kronprins höres af ... hon blef tre ... det börjar bullra i magarne ... hon blef en qvart till fyra ... man sände ner i köpingen efter en »knorr» och en »bit ost» ... det gjorde hvad det kunde ...

Man förargades öfver prosten, som man tänkte uppehöll kronprinsen; man tänkte på gödkalfven från Stockholm som kostade 50 rdr ... man vattnades i munnen åt hummern ... man hörde i andanom champagnekorkarnes knalleffekter ... krokanen vinkade som de glödande drufvor fordom åt Tantalus ... och ännu ingen kronprins! ... Man satte sig ... man steg upp igen ... man tände en ny cigarr ... ja man var på vippen att sända ner efter en ny »knorr» och en ny bit ost ... Då ... o tålamodets räddningsboj! ... rullar en kariol ner för backen. — Kronprinsen är här! ... Middagen afätes. Skå-

lar utbringas. Låtom oss ett ögonblick lyssna på ett par samtal bland folkhopen, hvilken med ljudliga hurrarop ger sin fröjd tillkänna öfver att se en så hög herre äta och dricka precis som en annan menniska.

En Själevadsbo till en annan: »Hva är'e för en som ä kongen? »En dän som stå ti grå rottjen å thäla mä prosten.» Jefveln hva han sätt yga till! Si du, kär, tocken tusan te si morsk ut!

»Han si int sa bangen ut prosten heller,»

»Åja han; i allt fall ha vi en styrman, som inte söns fära vä m' prål int'... se du spa krägen på'n! Han har int' oppståndare en gång som klockarn, utan bara eddeliu en hvitan fällkräga kring haschen som den simpleste taljoxe»...

»Ja vähles oss som få en tocken kong, som ä' så nådig och gemen tå säg... han kom' fäll int' te feka ti nåhlpähninga hvan riksda, han int'!»

»Ja vähles oss!»

»Som sagt va!...»

En gumma från Arnäs till en annan: »Hör du Bigge! Hvar ä kongen narst?»

»Si du int'en dän, som stå å präta mä kronofogd'frua.»

»Å herre Jesses heller!... Är e dän som ä kongen! Han va fäll allsint' grännt röste heller.... han har inte willer rock än Anners Perssen i Stranne!»

»Som sagt va, men hä ä int klära som jär kärn, int.»

»Ja dä va fäll e sant ohl dä.»

»Jag var inte så dum och trodde.»

På vägen till Gideå bruk gjorde kronprinsen ett besök i en fäbodstuga, tillhörande Bursjö by, och lät traktera sig med mjölk, hvilket likväl höll på att misslyckas, ty fäbodjäntan hade svårt att få i sitt hufvud, att han var den han utgaf sig vara.

»Kronpränsen?» — sade hon och mönstrade honom från topp till tå, under det han roade sig med att undersöka tjockleken af gräddan i bunkarna»; — »tror je nan kronpräns får å dopper fingren ti mjölktråga å sir etter filä... ähhh!... jäg va int' tå dum å trodde jäg,..

»Nå, hvem tror du jag är då?» — frågade kronprinsen, road af flickans naiveté och enfald.

»Åh», han ä fäll nån ländmätar ... Hän ä fögan lik ländmätar Åstrand ... men han hade en tåcken där gammal hatt han å ...?

Hjertligt skrattande åt den smickrande liknelsen fortsatte kronprinsen resan.

“Titta du ut!“

På en hemresa från Norge passerade kronprinsen Thorshälla, hvars innevånare ett par timmar förut af misstag emottagit en af de kungliga köksvagnarne med salut och eklärering. Likväl voro ännu en del af innevånarne i rörelse. Prinsen, uttröttad af resan, slumrade vid ankomsten till staden. »Nu äro vi i Thorshälla!» yttrade hofmarskalken så högt, att fursten vaknade. Med en gäspning och åter lutande sig mot vagnshörnet sade kronprinsen: »Titta du ut i mitt ställe; det är sak samma!» Hofmarskalken utförde befallningen och fick ganska riktigt emottaga de loyale innevånarnes hurrarop och hälsningar.

Trolleri.

Enkedrottning Desideria hade i sin ungdom varit ett litet, men sylfidiskt fruntimmer. På sin ålderdom föll hon ihop och blef allt mindre och mindre, ju mer hon åldrades. Kronprinsen yttrade en gång med afseende härpå: »Farmor dör icke, hon försvinner!»

Ordlek.

Vid en eldsvåda å Riddaregatan observerade en person att några gardister ur ett tätt intill brandstället beläget hus bergade porslin och glas på så sätt, att de slängde det ut genom andra våningens fönster. Förargad deröfver sprang han upp i huset och förehöll gardisterne deras ofog. Desse blefvo otidige och hotade att köra ut den nämnde personen, men denne, en stark karl, smorde upp gardisterne. Det blef bråk om saken. Den kom för konungens öron. »Bergade gardister så *illa*», sade konungen, »bör den som näpste dem blifva bergad *väl*.» Dervid blef det ock.

Det ena, så godt som det andra.

Efter konung Oscars frånfälle år 1859 kom en härvarande teaterdirektör till den efterträdande konungen och

beklagade sig öfver att han ej kunde gifva representationer under kungssorgen, till förlust både för sig och sina sujetter. Kung Carls svar var: »Annonsera du i dag och spela i morgon, ditt yrke är minsann så godt som någon annans!»

Hvem skall gå till höger?

Våra norske bröder, som äro mycket ömtåliga om upprätthållandet af sin ställning inom de förenade rikena, lära vid konung Oscars begrafning ha yrkat, att då de voro så fåtaligt representerade vid högtidligheten, borde åtminstone deras statsminister, som var äldre i tjensten, få gå till höger om den svenske. Konung Carl säges i anledning häraf hafva framställt det förmedlingsförslag, att de begge höge funktionärerne kunde gå till höger om hvarandra fem minuter i sender hvardera och på så sätt tura om under akten.

Än en gång venster eller höger.

Vid kung Carls kröning skulle norske statsministern på nyss anförda skäl hafva yrkat att i processionen gå till höger om svenske ministern, efter kröningen till grefve utnämde baron M. Riksmarskalksembetet kunde för sin del icke bifalla detta yrkande, utan hänvisade norske ministern till konungen, som svarade honom: »Att du, min käre S., skulle gå till höger om baron M., det kan jag ej tillåta; men skulle du vilja gå till höger om mig under tronhimmelen, så mycket gerna».

Carl XV och Thomander.

Från den stora fältmanöver, som hölls å Ljungbyhed sommaren 1860, och som bevistades af kung Carl och hans drottning jemte prins August, äfvensom af Fredrik VII, hvilken vid detta tillfälle blef hedersöfverste för skånska husarerne, berättas följande: På midsommarsdagen skulle allmän gudstjenst förrättas i närvaro af samtliga regementena. Biskop Thomander blef härom anmodad, men med särskild tillsägelse från konungen, att predikan ej fick räcka längre än en qvarts timme. T. tog detta adnotam. — Med klockan i handen började han sin predikan, som vanligt ex tempore, och i samma ögonblick

som den femtonde minuten tilländagått, var predikan slut. T. bevisade sig härmed äfven vara aritmetiker.

»*Lösen!*»

Vid början af sin regering var kung Carl mycket intresserad af att sjelf under nattens lopp inspektera vakterna i slottet. En natt hände sig, att en gammal gardist, vid namn Ringström, fällde bajonett mot kungen, då denne trängde honom inpå lifvet. Kungen studsade tillbaka och ropade hastigt: »Det är jag, min gosse!» — »Känner ingen jag!» — »Lösen!» ropade gardisten, men sedan kungen sagt lösen, skyldrade Ringström och fick sig en fläta tobak till belöning för sin manhaftighet.

Rådet är godt!

Antingen år 1861 eller 62 uppstod mellan kl. 12 och 1 på natten eldsvåda i en snickareverkstad å Bryggaregatan. Det blåste starkt. På andra sidan gatan låg ett plank, innanföre hvilket förvarades en massa bräder och dylika eldfarliga ämnen. Vinden låg ditåt. Konungen, öfverståthållaren, polismästaren m. fl. voro närvarande, men det hade undgått deras uppmärksamhet, hvilken fara som hotade från den sidan. Då framträdde en ung man till konungen, helsade vördnadsfullt och sade: »Förlåt, Ers Maj:t! men jag har hört från flera håll, att elden kan få en öfverhandtagande spridning, om E. M. ej befaller att planket nedrifves och brädstaplarne bortskaffas.» Med en enda blick öfverskådade konungen ställningen och sade vänligt: »Tack skall du ha! rådet är godt.» En qvarts timma derefter var planket försvunnet, bräderna borta, elden beherrskad. Endast ett bevis på huru vår framlidne konung äfven ur de djupa lederna, der det så lämpade sig, lyssnade till ett rättframt uttalande.

Norsk sill.

På konungens resa till Norrige år 1861 följde han med ångbåt till Arboga och serverades ombord till frukosten, bland annat, med sill. »Är det *norsk* sill, det der?» frågade konungen uppasserskan. »Nej», — svarade hon, — »den är holländsk». »Hå kors», yttrade konungen, »jag trodde bestämdt den var norsk, för den ser mig så uppkäftig ut».

Dubbelsorg.

Efter enkedrottning Desiderias död sökte och erhöll kongl. hofsnickaren D. audiens hos konungen, och infann sig klädd i djupaste sorgdrägt, med hvit långhalsduk och plöröser. Hans, snickarens, ärende var att »underdånigst» få anhålla om beställningen af enkedrottningens likkista. Konungen lofvade att tänka på saken, och D. närmade sig dörren under många och djupa bugningar. Då han med ena foten hunnit öfver tröskeln, fäste kungen sin blick på hans sorgdrägt, och frågade med deltagande ton: »Hvem sörjer du så djupt, min vän?» — »Jag . . . jag ber om nåd, ers majestät, stammade Hr D., — »det är hennes m:t enkedrottningen». »Såå», yttrade konungen muntert leende, »jag visste ej att ni voro så nära slägt».

D. lärer emellertid fått skäl att sörja; ty en annan snickare erhöll den af honom sökta beställningen.

Skyll dig sjelf!

När enkedrottning Desiderias begrafning förestod, anhöll pastor Studach att få anordna processionen efter katolska kultens bruk. »Ja, mycket gerna», svarade konungen muntert; »men får du stryk, så skyll dig sjelf!»

Bjurstén som kung.

År 1861, då konungen på återresan från Frankrike passerade en af de större jernvägsstationerna i Tyskland, kom äfven Bjurstén af en händelse till stationen, der han mycket morskt spatserade fram och tillbaka å perrongen. Konungen tillfrågades då af en tysk passagerare »om han visste hvem den svenske kungen var». Pekande på Bjurstén, svarade han: »Ah min herre, det kan ni väl på den stolta hållningen, den gnistrande blicken, se att det är han». Bjurstén fann sig snart omringad af en massa nyfikne och helsande åskådare, men denne tog det alldeles ogeneradt, alldeles som det skulle så vara.

Jemförelse.

När konungen år 1862 tog fängelset å Långholmen i ögonsigte, lärer han helt rättframt ha' sagt: »Mången f. d. konung, t. ex. Erik XIV, har på sätt och vis icke haft det stort bättre än fångarne här».

Öppet språk.

En person, som på ett offentligt ställe högljudt yttrat sig opassande både om konungen och drottningen, blef uppkallad till slottet, hvarvid konungen på ett allvarligt sätt förehöll honom hans ofog med följande ord: »Hvad du vid flera tillfällen behagat yttra om mig, det bryr jag mig ej om; men du har talat otillständigt om drottningen, det är oförlåtligt, och bevisar bra litet vett. Glöm ej det och nu adjö!».

»Hvar äro värdarne?»

Vid Engelbrektsstodens aftäckande i Örebro serverades naturligtvis också en festmiddag, der värdarne synbarligen voro litet yra i mössan, ty man såg dem oupphörligt springa ut och in, för att få ordning i serveringen. Då kungen före kalkonsteken skulle föreslå en skål, saknades champagnen, hvarvid grefve S. utropade: — Men hvart ha då värdarne tagit vägen? — »Åh, de ä' väl ute och plocka kalkon», inföll konungen, skrattande åt villervallan.

Få vi krig?

Vid en tillställning i hufvudstaden år 1863, der konungen var tillstädes, framträdde v. talmannen i borgarståndet till honom och frågade allerunderdånigst: »Få vi krig snart Ers M:t?» »Det vete fan!» svarade konungen helt muntert — »vänd dig till Manderström; han vet det bäst han».

Frågaren vände sig nu till baron M., som med diplomatisk min svarade: »Jag tror det ej blir så snart, min bäste herr —, efter H. M. tillåtit prins August resa bort». Konungen skrattade åt baron M:s fintlighet att reda sig från den frågvise riksdagsmannen.

Ju flere, dess bättre.

Dagen före kung Fredriks öfverresa från Köpenhamn till lägret i Skåne 1863, ditkom en biljett innehållande frågan: »Maa jeg tage min Kone med?» Svaret, som budet återförde, löd: »Tag med dig så många koner du vill!»

Hafsnymfen

På en bal i Ramlösa år 1863, der svenske och danske konungarne äfvensom prinsarne voro närvarande, var fri-

herrinnan H., född C., klädd i blå sidensarsklädning med långt släp och en ytterst fin brysselspets kring halsen. Hennes rika, blonda hår nedföll fritt i nacken nedanom midjan. Under en dans med henne yttrade konungen: »Jag tror verkligen att en af hofvets najader har gjort Ramlösa den äran att komma på balen i afton.» — »Huru då, Ers M:t?» frågade friherrinnan. »Ah, min nådiga! man ser ju ännu hafsskummet kring er hals och böljorna derunder», svarade konungen, anspelande på den ytterst tunna spetsen kring halslinningen på klädningen.

Blindbock.

Dagen efter ofvannämnde bal behagade konungen, dit inbjuden, äta middag på en egendom i närheten af Helsingborg. Det gick lifligt till. Konungen, passerande genom förstugan, tyckte sig bland de derstädes stående personerna igenkänna dåvarande löjtnant N., smög sig bakom den förmodade N. och höll händerna öfver ögonen på honom, under utropet: »Gissa, hvem det är!» »Åh», svarades, »det är du, Fredrik.» »Nej du, det är Carl!» sade konungen; men blef något öfverraskad när han fann det vara en obekant. »Ha, ha, ha!» skrattade kungen: »jag ville leka blindbock med N., men ser att jag sjelf varit blind.»

Dalmasen.

Det var en eldsvåda i ett hus vid Norra Smedjegatan, och som vanligt hade en stor hop folk församlat sig. Bland de öfrige stod en dalkarl, med sin såg och sågbock på axeln. Plötsligt kom kungen och trängde sig fram genom folkhopen. Men när han kom till dalkarlen och ropade; ur vägen! stod denne fast som en bautasten. — »Gå undan!» ropade kungen och sökte skuffa undan dalkarlen, men denne stod orörlig och beredde sig just att ge en knuff tillbaka, då en närstående drog masen i pelsen och upplyste honom att det var kungen. — »Nå-nå, han får väl vara menniska för det», yttrade dalkarlen. — »Det har du rätt i», inföll kungen och fortsatte sin väg.

Kugghjulet gick sönder.

Hertigen af Östergöthland gaf under vintern 1865 åtskilliga baler. På en af dem började kung Carl ett

samtal med en urmakare, äfven skarpskytt. Några utvalde af Stockholms skarpskyttekorps voro nemligen inbjudne till balen. Under samtalets lopp, som råkat in på krigiska ämnen, dristade urmakaren disputera med konungen i taktiken. Kungen sade då, i det han svängde sig på klacken: »Hå, hå, kära du, du förstår dig bättre på ticktack än på taktik».

Ordhållighet.

Konung Carl XV gaf om vintern 1865 en middag åt det norrländska Åminne-bolaget. Efter middagen förde han sina gäster omkring i våningen på slottet för att visa dem de derstädes pågående reparationerna och förändringarna. Derunder svor konungen öfver handtverkarnes och i synnerhet snickarnes långsamhet och brist på ordhållighet. En af konungens omgifning yttrade då: »Men jag vet ett slags folk, som äro ännu mindre ordhålliga än snickarne.» — »Hvilka skulle det kunna vara?» frågade konungen lifligt. — »Jo, det är målarne, ty jag har blifvit för lång tid sedan lofvad en tafla, som jag ännu icke fått.» — »Du har rätt,» medgaf konungen leende; »du skall snart få den.»

»Hvilken är kungen?»

För några år sedan stannade kung Carl, på resa till Norge, vid en jernvägsstation. En mängd kringboende landtfolk strömmade till stationen, för att se den unge, raske kungen, och en ålderstigen gumma närmade sig konungen, hvilken hon ej igenkände, och frågade beskedligt: »Var snäll och säg mig hvem som är kungen?» Kung Carl tog gumman på axeln och hviskade henne i örat: »det är han som sitter till venster om mig och stryker sig om skägget.» Gumman gick öfver till andra sidan, neg djupt för general S., hvarefter förklaring skedde jemte kungligt handslag och tio riksdaler kontant.

Barnen böra ej straffas för fädernes skull.

Då löjtnant L., son till den bekante kyrkoherden i Silbodahl, kom upp till konungen på afskedsaudiens och framfört sin tacksamhet, yttrade konungen: »Reser du så snart?» — »Ja, Ers M:t, lifvet är så sorgligt. Min fars» . . . »Hvad hör det hit», — afbröt konungen, — »ej har du

varit i komplott med honom. Nej, min vän! tänk ej så!»
Som man vet har löjtnant L. redan bevisat, att han har både heder och hjerta i bröstet.

»Du är ingen sjöman, du!»

En tid efter det att prins August blifvit chef för skärgårdsartilleriet utgafs en order, att ingen officer vid flottan fick bära mustascher. Då prinsen kort derefter träffade kungen, frågade han: — Men jag slipper väl ändå att raka bort mina mustacher? — »Åh ja, kära August, du kan gerna behålla dina. Du är ingen sjöman», svarade kungen.

För tidiga »skålknallar».

Under ett besök i Norrköping om sommaren år 1861, blef H. M:t af Drags aktie-bolag inbjuden till en dejeuné. Konungen antog inbjudningen. Dervid råkade den salut, som vid afdrickandet af konungens skål skulle gifvas, komma alldeles för tidigt, eller då kung Carl och hans värdar höllo på med steken. Tecknet för började af saluten var, som vanligt, uppsändandet af en raket, och en karl var särskildt beordrad att noga passa på signalen. Men mannen hade, passande på ett lämpligt tillfälle, tagit ut sin rätt så grundligt, att han såg raketen, kanske sju solar ock, alldeles för tidigt och saluten började. Värdarne öfverraskade och ledsne, ursäktade sig hos konungen, hvilken endast kände sig road öfver steksaluten och sade tröstande: »Gör ingenting, låt dem damma på!»

Man lefver, som man har råd till.

För en del år tillbaka — det var på den tiden, då Thomander var biskop i Lund — kom Carl XV en gång på ett kort besök i universitetsstaden och gästade derunder biskopshuset. I Th—s hus var, som bekant, kosthållet mycket enkelt — familjen var »gäst-fri», hette det —; dock ansågs, att skulden härtill ej låg hos den liberale biskopen, utan fastmer hos hans fru, som var till ytterlighet ekonomisk. Det tycktes nu också, som om »majestätet» ej skulle få ett Guds skapande grand att förtära; han hade väntat länge, men förgäfves, tills biskopen gjorde förnyade påminnelser i hushålls-departementet, med den

påföljd, att slutligen *smörgåsbord och öl* insattes på en bricka åt kungen.

T., som nog tyckte att taffeln var allt för knapphändig, gjorde sina ursäkter, men Carl XV svarade: »Bravo, min kära T. — det är ju inte mer än rätt och billigt att man vid universitetet lefver *studentikôs!*»

Taktik.

Stockholms skarpskyttekår hade en sommar på Ladugårdsgärdet anstäldt en simulaker, hvilken konungen en dag åsåg. Han observerade då att det af D:r S. anförda präktiga nionde kompaniets skiljde sig från de öfriga och företog en marsch uppför en af de vackra skogsbackar, hvilka resa sig här och der kring det eljest flacka fältet. Konungen vinkade straxt till sig en af den fiendtliga styrkans befälhafvare och talade några ögonblick med honom. Skarpskytteofficeren utvecklade samma minut hela sin styrka efter alla konstens regler, kringrände backen och riktade ett koncentreradt anfall mot det afskiljda nionde kompaniet, hvilket inom en halftimma befann sig sammanträngdt vid en gärdesgård. »Nå», ropade kung Carl skrattande åt den besegrade kompanichefen, — »hur är det med dig S.? Jag tror du råkade i fällan». »Ja», svarade S., sjelf skrattande åt sitt missöde, — »det var klart, att så skulle gå, när *Han selv* ger goda råd».

Julklappen.

Den skicklige skådespelaren och glade sällskapsmannen, Svante Hedin, stod under många år, ända intill den sista tiden synnerligt väl hos konungen. Såsom ett bevis på kung Carls vänliga välvilja erhöll Hr Hedin till julen 1864 en kråsnål med infattade briljanter och ett byxtyg, hvilken julklapp hade följande påskrift:

»På nålen kan du lita,
Och byxorna må du slita».

Versen är ej något mästerstycke, men han, den högt stående vännen, visste att det var välviljan, vänskapen som borde ses deruti, ej det poetiska värdet.

Man bör veta till hvem man vänder sig.

En tidningsredaktör infann sig på Bäckaskog, en sommar då kungen vistades der, och erhöll audiens. Hans

ärende var att bedja om »extra nådår» efter sin svärfar, aflidne kyrkoherden W.; och när detta var uträttadt, frågade kungen:

— Nå, har du någonting mer att säga?

— Ja, svarade redaktören — jag skulle vilja framställa den underdåniga önskan, att sedan E. M. nu tagit makten ifrån adelsaristokratien, E. M. också måtte kufva de högmodige jesuiterne.

— Hvilka menar du med jesuiterne? inföll kungen.

— Presterne naturligtvis, blef svaret.

— Ja, men svärfar din var ju också prest, menade Carl XV.

— Han var det, E. M.; men ... jag tager mig härvid friheten anföra ett yttrande af den utmärkte Parker ...

— Nej — afbröt »kyrkans högste styresman» — nu börjar du bli tråkig. Vill du tala i religiösa ämnen, så får du begära audiens hos erkebiskopen.

Och dermed var audiensen slut.

Giftermål och arrende.

Under en af de många jagter, konungen anställde på Öland, bodde han några dagar på en prostgård, der han med sin vanliga okonstlade hjertlighet och rättframhet snart var hemmastadd. Under sina promenader arm i arm med prostfar och prostmor fick han snart veta att ett ungt i presthuset varande fruntimmer var fästmö till prostens ende son.

Efter slutad jagt reste konungen öfver till Kalmar, der han vid landstigningen mottogs af en stor folkmassa. Sedan konungen talat några ord med länets höfding gick han till mångas förvåning hastigt bort till en i folkhopen stående ung man, slog honom på axeln och sade:

»Jag kan helsa dig från din fästmö; hon mår mycket bra.»

Konungen hade känt igen den unge mannen på ett fotografikort, han sett i prestgården. Han var anställd som bokhållare på ett bruk invid Kalmar. Då den unge mannen, förlägen öfver det oväntade tilltalet, ej genast kom sig för att tacka för helsningen, fortfor konungen:

»När tänker du gifta dig?»

»Det vet jag icke», svarade den unge mannen uppriktigt.

Konungen återtog nu: »Om du ej är gift inom två år, så kom till mig, så skall jag hjelpa dig; du känner väl mig, kan jag tro?»

Konungen gick; men redan följande året kom till den unge mannens husbonde, en ansedd ledamot af riksdagens andra kammare, bref från konungen med befallning till den unge mannen att genast gifta sig och inom sex veckor inställa sig hos konungen, som förskaffat den unge mannen en förmånlig anställning i närheten af hufvudstaden. Befallningen åtlyddes, och berättaren kan tillägga, att äfven efter ankomsten till hufvudstaden erfor det unga, lyckliga paret många nya prof af konungens välvilja och frikostighet. När den unge mannen för ett par år sedan lemnade den plats, konungen beredt honom, och öfvertog ett arrende, skänkte konungen honom medel till inköp af bohag, kreatur och inventarier.

På Öland.

Under en af sina hjortjagter på Öland fick konungen tillfälle att utöfva en välgerning, som alltid var ett af hans högsta nöjen, när han såg att den träffade ett värdigt föremål. En ung, rask bonddräng, vid namn Magnus, var förlofvad med dottern till en fattig fiskare, som var skyldig en statdräng omkring 100 rdr. Denne statdräng, som nödvändigt ville gifta sig med fiskaredottern och genom fadrens skuld till honom tvinga fiskaren att gifva sig flickan, hade redan, då hon ej tålde honom, skaffat sig ett utmätningsutslag. Länsman och hans biträden voro inne på förrättningen, då konungen, som var i närheten, fått höra saken omtalas, skyndade dit. Magnus, flickans fästman, som dagen förut i kungens åsyn tagit fatt en skenande häst, hade, då mat saknades i huset, nyss skjutit en uppskrämd och utom inhägnaden kommande hjort. Fjerdingsmannen kom just dragande med honom när konungen anlände.

»Hvad vill detta säga?» — frågade konungen, — »dig känner jag igen. Hvarför är du fängslad?»

»Han har nyss skjutit en af E. M:ts hjortar», — svarade fjerdingsmannen.

Konungens ansigte mörknade. »Tala för dig sjelf!» sade han och gaf ett tecken att befria honom.

»Jo, Ers M:t, jag har skjutit en af hjortarne, men . . .

»Fortsätt!» — sade konungen mildt, — »jag älskar uppriktighet.»

»Vi hade ingen mat i huset», — svarade Magnus, — »då sköt jag hjorten när han kom. Förlåt mig . . .»

Kungens ansigte ljusnade. »Du är en bra pojke med hjertat på rätta stället. Sådant folk tycker jag om. Du tillträder skogvaktaresysslan i södra lunden i morgon. Grefve P. har äfven fällt ett godt ord för dig. För att gälda din blifvande svärfars skuld har du detta. »Och nu bort till jagten igen!» ropade konungen åt uppvaktningen.

Hurrah!!! Lefve Carl XV, ljöd ur rördt hjerta från hundradetals läppar.

Också ett minne.

Vid en af sina jagtfärder på Öland kom kung Carl till en välmående bondes hus och fick se på ena väggen en cigarr, infattad i glas och ram. — Hvad har du der? sporde kungen och pekade med käppen på den besynnerliga taflan. — Jo, det är cigarren, som nådi' majestätet bjöd mig i fjor, svarade bonden. — Sådana kan du få en hel låda af mig, inföll kungen och slog med käppknappen mot taflan, så att glaset gick sönder. Dagen derpå fick bonden en låda cigarrer, men än i dag sitter den första cigarren qvar inom glas och ram.

Enkel matsedel.

En annan gång då kungen skulle ut och resa, hade han bestämt sig för att frukostera i en större by, och ställets honoratiores skyndade då att skrifva till hofintendenten för att fråga, om det var något specielt konungen önskade. Intendenten visade brefvet för kungen, som sjelf skref svaret: »Sill och potatis. Carl».

Gammal vänskap rostar icke.

De så kallade deputationerna från landsorten, hvilka, som våra läsare minnas, infunno sig i hufvudstaden under hösten 1865 för att verkställa en påtryckning till förmån för det kungliga representations-förslaget, uppvaktade vid samma tillfälle konung Carl. Uppvaktningen tillgick på

det sätt, att företräde lemnades deputationsmedlemmarne en och en i sender. Bland de uppvaktande var äfven den glade borgmästaren T. från den lilla staden L., sedan flere år personligen känd af konungen, hvilken under sina resor många gånger varit borgmästarens gäst. Mottagningen började och snart inträdde borgmästaren T., hvarvid följande samtal uppstod:

Konungen: Nej, se T.! Tack för sist. Hur mår du, din gamle *hudik?*

Borgm.: Jo, Gud ske lof, ers majestät, jag är alltid lika kry.

Konungen: Nå, du bor qvar i L.?

Borgm.: Ja, gunås, ers majestät; men med ers majestäts hjelp skulle jag allt vilja flytta till kronofogdebostället, som nu är ledigt efter assessor C.

Konungen: Godt! Du blir kronofogde. Helsa hem till de dina. Adjö med dig, *krontibi!*

Inom ett par veckor derefter hade T. fått platsen.

Representationsförändringen.

Kort före representationsförändringens antagande utspreds det ryktet, att konungen skulle varit mindre gynsamt stämd för detsamma. Detta var helt och hållet ogrundadt. Tvärtom, konungen såg gerna att det antogs. Redan vid riksdagens öppnande yttrade han, som man vet, »jag tänker högt om ridderskapet och adeln». Veckorna före voteringen mottog han nästan dagligen besök af franske ministern Fournier, hvilken då å kejsar Napoleons vägnar omnämnde det intresse, hvarmed denne följde utgången af representationsfrågans afgörande, gratulerande konungen till den ära, han genom en lycklig utgång deraf skulle vinna, och den lycka Sverige derigenom bereddes. Kejsaren var också den förste, som sedermera af konungen underrättades om utgången. Någon dag före voteringen å riddarhuset, yttrade konungen på tal härom till sin omgifning: »J veten att jag alltid öfverlemnat åt en hvar att handla härutinnan, såsom han för godt finner; men nog vore min önskan, att om någon bland eder finnes, som ej gillar detta förslag, denne då måtte afhålla sig från voteringen».

»Sådant tycker jag ej om».

Straxt efter representationsförslagets lyckliga genomförande var konungen en afton på theatern. Vid hemfärden var en större folkmassa derstädes församlad. De ville nödvändigt draga konungen till slottet. De hade redan spänt ifrån hästarne, då konungen med sällskap hoppade ut genom vagnsdörren, banande sig väg genom folkhopen och körde hem i en tarflig åkardroska. »Att Ers M:t ej lät dem få sin vilja fram», sade en af omgifningen. »Nej», — svarade konungen, — »sådant tycker jag ej om! Jag vill ej att mina Svenskar skola göra tjenst som ök.»

Meriter.

Då kung Carl på en resa uppehöll sig i W. begärde en deputation af bönder företräde hos kungen, och anhöll, att en viss uppgifven prest måtte bli utnämnd till kyrkoherde i den församling, hvarifrån de voro. Kungen svarade dem: — »Aha! Den der prestgynnarn måtte vara läsare, efter ni gör er så mycket besvär för honom, men, ser ni, den som har största meriterna får pastoratet. Adjö med er!»

»Icke den här gången».

En i Stockholm boende embetsman hade erhållit konungens löfte att erhålla ett annat embete, som han då sökte. Samma dag utnämningen skulle ske, mötte han på Norrbro konungen, som gick rakt på honom och yttrade: »Den här gången får du ej platsen, statsråden äro emot dig, och dessa vilja denna gång regera, men kommer dag kommer råd.» Detta skedde ock inom kort.

Rätta vägen.

Vid en af sina jagter förirrade sig jägarne så långt, att det beslöts att middag skulle intagas på en närbelägen gästgifvaregård. Flera af de opåräknade gästerne gingo genom köket in i matsalen, hvilket mycket förargade gästgifvarns gumma, som vid spiseln arbetade i sitt anletes svett. Slutligen ropade gumman, då hon hörde någon komma in i köket: — »Det var då ett f—dt rännande i köket, kan ni då inte gå rätta vägen?»

— »Jo bevars, bara hon är så snäll och visar mig

den,» svarade en röst, och då gumman vände sig om, såg hon kungen, som skrattande frågade efter »rätta vägen».

Kungen kommer!

Då kung Carl, före svensk-norska jernvägens öppnande, en gång passerade Carlstad, hade stadens honoratiores placerat sig vid tullen, för att ta emot »Majestätet». Men då hände sig icke bättre än att konungen, som tagit plats i landshöfdingens vagn, okänd passerade »linien», som qvarstod i spänd väntan. När ändtligen den kungliga vagnen blef synlig gafs tecken till saluten. Konungen satt då redan vid sin toilett, men då han hörde skotten reste han sig upp och utropade: »För tusan, nu kommer kungen!»

Hvilken är kungen?

Under en af kung Carls jernvägsturer genom landet, då tåget stannade vid Foglaviks station, passade en gumma på att få kasta en blick in i den kungliga kupéen. Då hon kommit så nära intill, att hon kunde öfverse det inre af den, blef hon villrådig om hvilken af de granna herrarne som var kungen, och tog slutligen mod till sig och frågade: »Håcken ska' vara kongen af er?» Kungen var vid godt lynne och svarade: »Jo, det är jag, mor lilla!» Men gumman stötte tviflande fram armbågen mot den i hennes tycke minst »granne» och sade småmysande: »Han narras, men säj mej nu oppriktigt håcken är kongen?» Den frågvisa gumman erhöll härpå det skämtsamma svaret: »Dä sulle fälle vara ja ändå!»

Döfva öron.

En af våra mest högkyrklige fäder F., fick under sista ståndsriksdagen audiens hos konungen, men lyckades med sin theologiska svada så uttråka honom, att konungen låtsade somna. Presten mumlade halfhögt för sig sjelf, då han slutligen märkte att han ej erhöll något svar: »Här talar man för döfva öron.» »Nej du», utbrast konungen hastigt, »du har orätt, men väl vore det, att stundom vara döf. Adjö!»

Jubelfesten i Lund.

Vid firandet af universitetets tvåhundraåra festjubileum i Lund år 1868 voro såväl konung Carl som de kongl.

prinsarne inbjudne, för att genom sin närvaro förhöja högtidligheten. Konungen hade förkylt sig på resan och befann sig mindre väl; men alltid sig lik, bevistade han det oaktadt både medicine- och filosofie-promotionerna i stadens domkyrka. Den theologiska orkade han deremot ej öfvervara. Mot slutet af filosofie-promotionen blef konungen likväl under akten så illamående, att han, åtföljd af en kammarherre, obemärkt gick ut ur kyrkan och in på ett af stadens apothek, der han frågade receptarien: »Kan du bjuda på seltersvatten och is? Jag mår ej väl.» Farmaceuten skyndade att anskaffa det begärda, men dristade råda konungen att äfven taga en liten dosis utspädd fosforsyra i vattnet. »Såå, tror du det, giftblandare; nåväl, slå i då, men darra ej på manchetten.»

Samma dag for konungen med snälltåget till Stockholm. Vid afskedet sade han till de få närvarande studenterne (man visste ej att konungen beslutat resa så snart): »Sjuk har jag varit hos er; trefligt har jag likväl haft, utom under den välsignade kyrkopligten.»

Ej högfärdig.

Några veckor efter sedan professor N. nekat emottaga nordstjerneorden, uppvaktade han konungen för att till honom öfverlemna huden af en isbjörn, som han medfört från sin senaste nordpolsexpedition. »Tack», — sade konungen, — »tack skall du ha; jag är ej så högfärdig som du!»

Märket.

Kung Carl intresserade sig, sjelf konstnär, mycket för de sköna konsterna och besökte ofta utställningarne af dithörande ämnen. En dag gick han upp i fria konsternas akademi och fäste dervid sin uppmärksamhet vid en af en qvinlig artist utförd målning, hvilken hon hade signerat med sina initialer å en i nedra hörnet afbildad trästubbe. »Det der fruntimret» — anmärkte konungen — »kan man se, är van att märka sina stubbar».

»Difference på åtskillnad».

En afton, då inom hofcirkeln samtalet kom att falla på engelsmännens excentriciteter och löjliga infällen, berättade en af damerna, att en engelsman haft den vurmen

att på sina resor medföra en — gris, som han hade till sidokamrat i åkdonet. »Åh», utbrast konungen, »ni misstar er bestämdt, min nådiga grefvinna; det var säkert ingen gris, utan en *grisette*, engelsmannen hade i res-sällskap».

Räcker ej!

Kaptenen vid Stockholms borgerskaps infanteri, snickaren B., anhöll hos konungen, då han hörde att skarpskyttarne skulle göra vakt vid slottet, om att denna ära måtte få förunnas borgerskapet i stället.

»Huru många man har du i kompaniet?» frågade konungen. »Nära fyratio», svarade B. »Räcker ej; skaffa dig dubbelt så många tills i morgon, så skall du få vakten».

Konungen såsom cicerone.

En resande finsk familj besökte en sommarmorgon det härliga Ulriksdal. Sedan de en stund vandrat omkring i parken mötte de en civilt klädd person med militäriskt utseende, till hvilken de vände sig med förfrågan om det vore någon möjlighet att få se slottet; »men», tillade familjefadren, »det låter sig väl ej göra, enär Hans Maj:t sjelf bor härute.» »Åhjo, nog går det för sig» — svarade officeren — »varen goda och följen med mig!» Han förde derpå främlingarne in i slottet och genom våningarne, under det han visade och sakrikt för dem förklarade alla de konstskatter, som göra detta slott till ett verkligt museum. När de voro färdige att gå, tillfrågades officeren »om han ej ville öka sin godhet med att säga dem huru de skulle få tillfälle att se konungen.» »Jo, han åker ut med drottningen vid elfvatiden, passa då på nere i parken!» De resande tackade sin artige ledsagare och skiljdes från honom. Vid den uppgifna tiden höll ett elegant åkdon på slottsplanen, och om några minuter sågo de ett ståtligt fruntimmer utkomma genom slottsporten, åtföljdt af deras ledsagare under förmiddagen. Han räckte damen sin hand och uppsteg vid hennes sida i åkdonet. Vagnen sattes i gång, och när den passerade främlingarne helsade den åkande officern vänligt och sade: »Tack för i morse, mitt herrskap!» De resandes ögon öppnades nu, att de kunde se hvem som hade ledsagat dem.

Ett aftonbesök.

En afton kom konung Carl, åtföljd af hofmarskalken, friherre Beskow, till en af Fredrika Bremers litterära »aftoncirklar». Konungen deltog hela aftonen i det vittra och glädtiga samqvämet. Den gamla värdinnan brukade vanligen bjuda sina gäster på the och smörgås, men ville nu dröja med den enkla serveringen till dess H. M:t aflägsnat sig. Men denne gjorde sig underrättad om Fredrika Bremers supé och bad henne icke uppskjuta den för hans skull. Hon gjorde ursäkter och talade om sitt tarfliga bord, öfverraskningen m. m. Men konungen afbröt henne med de orden: »Åh mamsell Bremer skall få se, att en kung kan ha lika god aptit, som andra menniskor».

Land skall med lag byggas.

Tvenne af börsens penningfurstar X. och Y. gingo, efter intagen grundlig supé med thy åtföljande fluida, en natt öfver Carl XIII:s torg, och råkade der i krakel med den der postande gardisten. När deras hetsighet gick alltför långt tog posten, som var en handfast gradpasserare, och arresterade den ene af herrarne i skyllerkuren, hvarefter han blef afförd till högvakten. En hög embetsman kom dagen derpå upp till konungen för att ursäkta grossörernes beteende. »Nej, kära du! rättvisa får skipas; lagen måste ha sin gång», var allt hvad konungen yttrade efter det långa försvarstalet.

Hvem är bäst!

En hög embetsmans — och tillika hög aristokrats — hustru, hvilken sednare likväl ej hade andra anor att åberopa än den guden Merkurius förlänat hennes fader, som dref en indrägtig handelsaffär här i hufvudstaden, deltog en dag i en festlig middag hos kung Carl. Öfverhofmästarinnan, grefvinnan P., af genuinaste blod, tillät sig en liten anmärkning till konungen angående den i öfrigt högst respektabla frun, men fick af honom mottaga följande lakoniska svar: »Kom ihåg min farmor, hvars far också var kryddkrämare, min grefvinna!»

Inga undanflygter.

En ung norrman, bekant för konungen från Kristiania, kom till Stockholm för att roa sig några dagar. Han

sökte audiens hos konungen, som emottog honom med öppna armar och yttrade: »Roligt att se dig!» Efter en stund sade konungen: »Du får spisa middag hos mig i dag.» Norrmannen tackade, men svarade tvekande: »Jag har min hustru med mig; hon har ej fört någon toilette med sig... Vi tänka företaga en liten utflygt...»

»Aha; har du din fru med dig; henne vill jag helsa på!» Kungen tog sin hatt och de följdes åt till hotellet. »Nu ska vi göra en promenad», föreslog konungen efter en stunds samtal. Han förde då det unga paret till en af stadens förnämste modehandlare, der han valde ut den smakfullaste toilette, der fanns, och sade till den unga frun: »Gör mig nu det nöjet att iföra er denna drägt och kom sedan med er man och spisa middag hos mig.» Så tog »presidenten i hjertats republik» esomoftast alla hjertan med storm.

»Kung Carl den unge hjelte».

Då konungen skulle återvända hem från Norige, måste fartyget, i följd af mycket svårt, stormigt väder, återgå till Moss. En af de uppvaktande gjorde i anledning af detta missöde följande vers:

»»I med och motgång lika»»,
Fast ingen örlogsman,
»»Han kunde icke vika»»,
Blott vända kunde han».

Konungen fann travesteringen lyckad och skrattade rätt godt åt densamma.

Indragningsstat.

På senare åren lefde kung Carl mycket ekonomiskt, dock ej dertill föranledd af egen håg. En dag tyckte han dock att hushållsaktigheten gick väl långt och yttrade till en af sina adjutanter: — »Det är snart slut för oss militärer. Nu vill man till och med ställa högste befälhafvaren på indragningsstat».

Tillrättavisningen.

Nionde frimurareprovinsens stora landtloge firade sin högtidsdag. Konungen var af opasslighet hindrad att deltaga i festen, och hertigen af Östergötland intog således

ordförandestolen. En af storofficianterne i logen, kyrkoherden X., blef under loppet af måltiden så lifvad, att han ej kunde lägga band på sin talträngdhet, utan gjorde i det tal, han höll för mästaren af stolen, åtskilliga djerfva och mindre välbetänkta anspelningar på den stora rôle, som i framtiden kunde vara Hans kongl. höghet förbehållen, under varmt betygande af de vördnadens och tillgifvenhetens känslor, hvarmed alla sanna frimurarebröder skulle helsa den i Östern uppgående solen. Morgonen efter festen fick kyrkoherden besök af en vän och frimurarebroder, hvilken fästade hans uppmärksamhet på huru svårt han under gårdagens florshufva förgått sig mot regerande konungen genom sina anspelningar på ett blifvande thronskifte. Kyrkoherden klädde sig i största hast och begaf sig upp till slottet för att begära företräde hos konungen och afbedja sin förbrytelse. Sedan konungen med allvarlig uppsyn afhört vår kyrkoherdes syndabekännelse, drog sig hans mun till detta vackra solskensleende, som vi alla så väl minnas, och yttrade: »Tror du, att jag bryr mig om hvad en full prest säger?»

»Historiskt».

Kyrkoherdebefattningen i N. var ledig och söktes af två prestmän, L—d och L—r. L—d fick de flesta rösterna, och gick derefter upp till kungen för att buga sig. I trappan mötte L—d en hög kyrkans embetsman, som genast yttrade: Jag har just varit uppe för att rekommendera dig, min käre L. Då L—d hos kungen anfört sitt ärende tillade han: Jag mötte nyss — — i trappan och han sade att också han hade rekommenderat mig.

— »En sådan turk att ljuga! utropade kungen. — Det var L—r han förordade».

Anspråkslöst.

Det berättas, att då en resande under konungens vistande i Aachen helsade honom från Sverige, och sade att det väl märktes, huru mycket han var afhållen af nationen, anmärkte han: »Hålla de verkligen utaf mig? Nå det vore bra fägnesamt; men så har jag ock alltid hållit utaf *dem*.

"Ändå på svensk botten."

Då konungen kommit ombord å Vanadis, som anländt till Kiel, för att afhemta honom, yttrade han under djup rörelse: »Gud ske lof, jag är då nu på svensk botten, om jag också icke är på svensk jord!»

Tröst.

När det ångfartyg, som afhemtat kung Carl från Vanadis, inlopp i Malmö hamn helsades den vid yttersta brohufvudet med hurrarop; men då konungen gick i land och den ofantliga folkmassan, som samlat sig för att mottaga honom, varseblef den älskade monarkens tärda drag och lidande utseende, lägrade sig allvar och sorg öfver alla de närvarandes ansigten. Alla hufvuden blottades, men under en tystnad så djup, att ej ett ljud förnams utom konungens egna steg. Denna befolkningens hållning gjorde på konungen ett djupt intryck. Uppkommen på sina rum utbrast han lifligt till en af sin omgifning: »Vet du, i dag har jag sett, att jag är afhållen; jag tror, att de skola komma att sakna mig när jag gått bort.»

En spådom.

Vid ett besök i Skåne för flera år tillbaka sammanträffade konungen under ett läger på Bonarps hed händelsevis med en spåqvinna. En mängd militärer och andre hade låtit spå sig och hjertligt skrattat åt gummans förutsägelser. Äfven konungen gick fram och räckte handen åt profetissan. — »Nå, kan du spå mig också? sade konungen. Säg till att börja med hvem jag är. — Qvinnan betraktade konungen med forskande blickar, drog honom något afsides, samt fattade hans högra hand och granskade noga linierna deruti. — Ni är kung Carl den 15:de, sade hon, och en af ert folk älskad konung. Förr var ni hertig af Skåne, ni tillhör också skåningarne och »ni skall en gång dö på skånsk botten». — Nå, när skall detta ske? skall det ske snart? genmälde konungen skrattande. — Ni tyckes lefva för fort, herre, svarade spåqvinnan; men ännu ett tiotal af år har ni kanske på er, och ni kan vara trygg för alla faror till dess er drottning gått förut till sina fäder, men sedan har ni icke ert lif i edra hän-

der, och ni kommer att dö under en resa. Tro mig, tillade qvinnan och såg allvarligt åt höjden, jag säger sant! — Tankfull tryckte konungen ett guldmynt i qvinnans hand. Hans goda lynne var för den dagen borta och hans omgifning tyckte sig märka att han var ovanligt allvarsam.

Också en spådom.

Grefve S:s för öfver 30 år sedan bekanta spådom om konung Oscar I:s söner tyckes nu hafva slagit in. Den lydde ungefärligen så här: »Den äldste sonen kommer på thronen, men dör utan bröstarfvingar. Den andre dör i ungdomsåldern. Den tredje kommer äfven att bära krona och spira.»

Kuriosa.

Enligt Rosenhanes konungalängd var Carl XV Sveriges hundrade regent, då Odin räknas för den förste, som styrt landet.

Den hädangångne var den förste hertigen af Skåne och fick sålunda dö inom sin egen provins' hufvudstad.

Han var den andre konung under den nyare tiden som dog i en svensk landsortsstad (Carl X Gustaf afled i Göteborg).

Carl XV hade till läkare på sitt yttersta en son af sin farfaders dödsdoktor (arkiatern af Edholm).

Konung Carls bostad i Stockholms slott,

Ett par, tre dagar efter dödsfallet förskaffade en person sig tillfälle att än en gång, medan ännu allt var fullkomligt orubbadt och i samma skick som konungen lemnat det, få kasta en blick i den aflidnes enskilda våning, deri anordningarne, inredningen och möbleringen voro så utmärkande för hans skaplynne. Denna »lilla» våning består af icke mindre än 14 rum, visserligen låga, mörka, liggande mot norr, dragiga och med tjocka murar kring de små fönstren, men ordnade med en smak och komfort, som gjorde dem utomordentligt hemtrefliga. Från

den enkla tamburen, med sina träbänkar kring de enfärgade väggarne, der endast det bonade golfvet antyder att man befinner sig inom kungligt område, inkommer man i biljardsalen, hvilken, utom af den stora biljarden, upptages af flera från golf till tak sig sträckande bokskåp af ek, fyllda med böcker, bland hvilka ett mindre antal tillhört framlidne konung Oscars bibliotek. Till höger om biljardsalen ligger det egentliga biblioteket, som upptager två rum, af hvilka det inre endast får dagern genom dörren mellan de båda och följaktligen upplyses medelst gaslågor. Alla bokskåpen äro af ek, solida och enkla, men smakfulla, såsom allt, hvarmed kung Carl omgaf sig. Detta dyrbara bibliotek, lärer omfatta ej mindre än omkring 15,000 band. Till venster om biljardsalen ligger adjutanternes rum; der ses Carl XII:s porträtt i olja pryda fondväggen. För öf igt äro väggarne der behängda af värjor, burna af svenske konungar, bland andra Gustaf III:s, en elegant fint damaskerad klinga med fäste af gediget guld, och Carl XII:s enkla svärd med inskriften: »*Fürchte Gott und ehre dem König.*»

Härifrån vidtager en rad af rum, det ena öfverbjudande det andra i intresse, genom den mängd konstföremål, antiqviteter, vapen och dyrbarheter, som der äro hopade och ordnade med all den verklige kännarens och samlarens omsorg och med ett utbildadt skönhetssinnes smak. Allt är af intresse i dessa rum: hvart man vänder blicken, möter den föremål, som man gerna vill taga i närmare skärskådande. En älskare af antika vapen njuter af att betrakta den utsökta samling sådana af alla former och slag, som bekläda väggarne i den s. k. audienssalen. Här ses, bland annat, en vacker rustning, som tillhört en hertig af Braunschweig; ett bödelsvärd från Nürnberg, som der begagnats vid flera afrättningar och för hvilket bjudits stora summor i lösen; en pansarstickare, ett numera sällsynt vapen, och en dolk af besynnerlig form, med hvilken, som det säges, en fanatisk munk ämnat mörda Gustaf II Adolf. Midt på golfvet i detta rum står ett stort bord med inlagdt arbete och framför detta trenne antika stolar, — tvänne högkarmade, som tillhört Gustaf Wasa och den låga i midten Wallenstein. På bordet ses,

bland andra kuriosa, en liten enkel dosa af perlemor med en lock af Carl XII:s hår — sträft rödgult —. Ett par väldiga muskedunder stå här uppresta mot kakelugnen, och tvänne fanor med Carl XII:s namnchiffer äro draperade på ömse sidor om dörren, som leder in till de s. k. orientaliska rummen. På midtelväggen i audiensrummet, bakom Wallensteins stol, är en stor glasdörr med utseende af en trymå; från denna dörr kommer man utför en smal trappa ner i den aflidna drottningens våning. En älskare af antiqviteter och kuriosa i allmänhet drifves som en skottspole från det ena föremålet, det ena rummet till det andra. Han delar sin uppmärksamhet mellan silfver- och glaskärl, mellan dyrbara, konstrikt inlagda medeltids-skåp och andra, mindre föremål; han kan icke slita sig från det med stora silfverdryckeskannor fullsatta bordet der framme vid fönstret, lika lika litet som från Gustaf den II:dre Adolfs anspråkslösa fältsilfver, som ligger på ett bord vid ett annat fönster. Han står såsom fastnaglad framför de många höga, siratliga glaspokalerna der på den antika byrån, som rigtigt komma honom att vattnas i munnen.

Emellan audiensrummet och ett litet fyrkantigt rum med glas och silfverpokaler i mängd, jemte andra dyrbarheter och kuriosa, finnes en märkvärdig dörr, ett praktstycke af medeltids-snickeri, skänkt till konungen af staden Nürnberg. Den säges der ha tillhört ett rum, hvilket Gustaf den II Adolf en gång bebott. Rummet är beklädt med gyllenläder-tapeter i blått och guld, och framför fönstret står på ett bord en Gustaf II Adolfs statue equestre af silfver. Från detta rum lärer åtskilligt ha skickats till den stora verldsexpositionen i Paris, der de väldiga silfver-dryckeskannorna väckt särdeles förvåning och beundran. En matta framför soffan, broderad af drottningens hoffröknar, med en kortlek i ring på blå botten, är mera egendomlig än vacker.

Nu inträda vi i ett rum, klädt helt och hållet med blommigt, hvitbottnigt kattun, tak, väggar och den kring dessa löpande divanen, allt af kattun. I fonden står i en nisch en tscherkess i full rustning — en skänk af kejsar Nikolaus, — på en sidovägg en ny-japanes i sin egendom-

liga krigardrägt. Det andra orientaliska rummet är likaledes i form af ett tält, men öfverklädt med bredrandig, gul, svart och röd linneväfnad. Här står äfven en mannekin, iklädd orientalisk rustning, och orientaliska vapen pryda rummets väggar. De rum, som dock denna gång erbjödo största intresse, voro konungens arbetsrum och hans sängkammare. Det förra är sydvestra hörnrummet i våningen och har ett fönster utåt Mynttorget och två utåt planen mellan slottet och Skandias hus; det senare har ett fönster utåt nyssnämnda plan.

Arbetsrummet är både skrifrum och målareatelier, hvarför väggarne, för att få lämplig dager, äro ljusgrå. Den prydligaste möbeln i rummet är det svarta, perlemorinlagda skrifbordet, med sitt skriftyg och lampa m. m. af silfver. Man erinrades om den kunglige egarens frånfälle deraf, att bordet var förségladt, d. v. s. kringdraget kors och tvärs med hvita bomullsband, hvilkas ändar sammanlöpte under justitiestatsministerns och chefens för hofförvaltningen sigill. På bordet var föröfrigt allt såsom egaren sista gången lemnat detsamma; icke ens de Berggrenska, betydligt nedbläckade pennskaften saknades. På skrifbordet stod till höger ett fotografiporträtt af »sessan», såsom yngre, och ett af drottning Lovisa; till venster stod prinsens af Wales och låg ett etui, innehållande ett miniatyrporträtt af Carl Johans far. Bakom skrifstolen stod ett dokumentskåp af mahogny, af den allmänt brukliga sorten, på hvars lådor voro klistrade små lappar, angifvande innehållet med endast för egaren begripliga initialbokstäfver. Mellan vestra fönstret och väggen stod ett enkelt mahognyskåp med glasdörrar, i hvilket förvarades Carl Johans fältsilfver m. fl. tillhörigheter, och ofvanpå hvilket tronade den bortgångne vännens, Fredrik VII:s harnesk. Ett modernare mahognyskåp med glasdörrar, till venster då man kom in, tycktes vara uteslutande upptaget af cigarr- och cigarettlådor. Ofvanpå skåpet stod en byst i gips af Gunnar Wennerberg. Bredvid detta stod ett dokumentskåp, motstycke till det förut omtalade; två af lådorna innehöllo, enligt hvad åsatta papperslappar angåfvo, »souvenier efter salig drottningen»; en var förbehållen »Bäckaskog», en tredje »Bergshamra» o. s. v. På

den sistnämnda egendomen, som ligger i närheten af Ulriksdal, hade konungen, som bekant, sitt »stora landtbruk». Vidare fanns i rummet en modern chaise-longue med divansbord, målarestaffli med tillbehör, nyckelskåp, ett med fotografier och målare-utensilier öfverlastadt bord, ett antikt ur i foder o. s. v. På väggarne suto några porträtt af framstående män och vänner, bland andre Fredrik VII, målning i olja, Victor Emanuel, fotografi med egenhändig dedikation och namnteckning, och kejsar Napoleon med dito. På bordet framför chais-long'en lågo ett par uppskurna böcker, af åtskilliga tecken att döma, de sista konungen läst innan han för alltid lemnade sin trefliga bostad; den ena var en liten novell, den andra — »Menniskan såsom medborgare,» En skrift för folket af kapten J. G. Smith.» I detta rum tillbragte konungen mycket af sin tid, och under mörkare årstiden kunde man, ehuru bordet stod ett stycke ifrån fönstret, då man gick öfver Mynttorget fordom se skriflampan med sin hvita porslinskupa lysa till långt fram på nätterna. Sista vintern såg man lampan aldrig brinna senare än kl. 10. Skrifstolen är öfverdragen med ett tapisseri, broderadt af drottning Lovisa; mönstret är enkelt, på ljus botten röda fuchsier, hvilka lära varit den aflidne konungens älsklingsblommor.

Öfver sängkammaren torde äfven intressera läsaren att få en mera detaljerad beskrifning. Detta rum är ganska litet, och tronade icke ett ypperligt utfördt porträtt i olja af drottning Lovisa öfver den lilla beqväma chaise-long'en på venstra långväggen, skulle man vid första ögonkastet tro sig inkomma i en välburgen privatmans enkla sofrum. Nämnde porträtt är måladt af Amalia Lindegren. I högra hörnet framuti rummet står den räta och släta gustavianska mahognysängen med sitt omhänge af grönt ylletyg och sitt ljusgrå sidentäcke. Bredvid sängen står en lika enkel lavoar af mahogny; derbredvid, midtför fönstret, toalettbordet eller rättare byrån. Vidare fanns i rummet två chiffonierer af mahogny, en på hvardera sidan om dörren, och en sekretär på långväggen, hvilken — sekretären nemligen — var förseglad på samma sätt som skrifbordet, På chiffonieren till höger, från dörren räknadt, stod en af professor Molin utförd byst af konungens

i späd ålder aflidne son, jemte fotografiporträtter i ramar af hans käraste och närmaste anhöriga: drottning Lovisa, "sessan", den aflidne lille prinsen m. fl. På väggen öfver densamma hängde ett stort vackert fotografiporträtt af den ofta nämnda vännen, Fredrik VII, och i hörnet, till venster om den, ett i olja utfördt porträtt af en blond skönhet, som förr tillhört hofvet. Porträttet lärer vara måladt af kung Carl sjelf och skänkt åt drottningen, i hvars boudoir det förr haft sin plats. På kakelugnen stodo tvänne byster, den ena Victor Emanuel, den andra — Garibaldi. Öfver den andra chiffonieren satt ett fotogrifiporträtt af en svensk personlig vän till konungen. På densamma lågo ett par psalmböcker, af hvilka åtminstone den ena bar spår af att hafva varit flitigt begagnad.

I en liten gång mellan ett par rum hängde konungens jagtredskap och stod hans käppsamling, bland hvilken rätt kuriösa exemplar förefunnos. I ett långt och smalt rum inåt vestra borggården funnos porträtt i olja af flera konungens personliga vänner, tillsammans med hvilka han i sin ungdom stiftat en orden, hvars insignier bestodo i en ring Här funnos äfven porträtter af kejsar Napoleon och kejsarinnan Eugenie, kopior utförda i Paris af mamsell Elise Brandt, äfvensom ett af Gartner utfördt porträtt i olja af exellensen Manderström, skänkt af honom åt monarken. Efter detta rum kommer det egentliga rökrummet med sin vackra pipsamling och sina mjuka divaner. Sista rummet i denna del af våningen är en matsal i miniatyr, inredd till detta ändamål efter drottningens död, och der konungen brukade spisa med sina närmaste, då han ej var nog frisk att intaga sina måltider nere i drottningens matsal, der han, så länge hans gemål lefde, eljest alltid åt tillsammans med henne. Tapeter och stolöfverdrag i detta rum äro af gammalt gyllenläder, köpt på Mälsåker, då denna egendom gick ur presidenten Åkermans ego.

Konungens sista stunder.

För att återvinna en försvagad helsa afreste konungen till Aachen, för att begagna sig af de varma baden, den 24:de sistlidne Juli. Efter sju veckors vistande der-

städes lemnade konungen den 14 September på morgonen denna stad. Till Malmö anlände konungen vid middagstiden den 16:de September, och meddelas efter en der utkommande tidning följande skildring öfver såväl ankomsten, som konungens sista stunder:

När ångbåten inlopp i Malmö hamn, hade den vid yttersta brohufvudet helsats med hurrarop; men då konungen gick i land och den ofantliga folkmassan, som samlat sig för att mottaga honom, varseblef den älskade monarkens tärda drag och lidande utseende, lägrade sig allvar och sorg öfver alla de närvarandes ansigten; alla hufvuden blottades, men under en tystnad så djup, att ej ett ljud förnams utom konungens egna steg. Denna befolkningens hållning gjorde på konungen ett djupt intryck. Uppkommen i sina rum, utbrast han lifligt till en af sin omgifning: »Vet du, i dag har jag sett, att jag är afhållen; jag tror, att de skola komma att sakna mig, då jag gått bort».

Från vagnen in i residensets förstuga gick konungen till fots; derifrån bars han i sin stol uppför stora trappan. Han begaf sig genast in i sängkammaren, ett stort, luftigt rum, beläget åt gårdssidan och derigenom alldeles tyst; knappt trodde han väl, att han trädde in i det rum, der hans dödsläger var bäddadt. Han hade utsatt sin afresa till kl. 9 följande morgon med extratåg, och han vidblef ståndaktigt detta beslut, oaktadt han visst icke gjorde sig några illusioner om sitt helsotillstånd. Men hans håg drog honom oemotståndligt mot hemmet. »Ack, om jag hade vingar att flyga till mitt Ulriksdal och dö der», utbrast han en gång plötsligen, då han länge suttit stilla och tyst, med den trånande blick, som utmärkte hans sista dagar.

På eftermiddagen inträffade kronprinsen och kronprinsessan af Danmark med deras äldste son, den lille prins Christian. Anblicken af barnet gladde honom synbarligen. »Du blir nog en dugtig pojke!» yttrade kungen hjertligt, med handen på den lille dottersonens hufvud. Med den enda, älskade dottren hade konungen ett långt enskildt samtal i sitt rum. Då hon gick ut, lyckades hon, öfvertala fadren att dricka en kopp buljong; denna var, jemte en liten bit finhackad skinka med ägg, som han förtärde följande dagen, den enda näring, konungen intog

under de sista trenne dagarne, med undantag af mjölk, hvaraf han drack några glas. På aftonen togo de danske gästerne afsked och reste. Oaktadt de visserligen funnit konungen mycket svag, lemnade de honom dock utan aning om farans allvar eller närhet. Deras förhoppningar syntes också vilja uppfyllas, konungen hade under natten en sund, stärkande sömn, steg följande morgon upp och lät kläda sig samt satt i sin stol hela förmiddagen.

Men kl. half 2 e. m. hemsöktes konungen af en våldsam attack, af samma art som han förut haft åtskilliga, men denna gång häftigare än vanligt: förfärliga magplågor, svindel samt kyla om händer och fötter. Nu intog konungen sängen, som sedan ej lemnades. Aftonen och natten voro lugna, ehuru afmattningen fortfor. Mot morgonen föll konungen i en lugn och vederqvickande slummer. Onsdags förmiddag var befinnandet jemförelsevis tillfredsställande; det enda ängslande symptomet var den svaga, maktlösa pulsen.

Ända ditintills hade tillståndet ej ingifvit några bestämda farhågor om ett omedelbart förestående slut. Men onsdags eftermiddag inträffade en ny kris lik föregående dagens; och efter den blef det fullkomligt klart, att döden skyndsamt nalkades. Med konungens bifall afgingo nu telegram till d. v. prinsen-regenten, vår nu regerande konung, äfvensom till danska tronföljareparet, att skynda till konungens dödsbädd.

Men krafterna sjönko med en förfärande hastighet. »Tror du jag har natten för mig?» frågade konungen sin förste lifmedikus. Då denne dröjde med svaret, upprepade konungen frågan med fordran på öppet svar. »Då E. M. fordrar uppriktighet», svarade d:r Lundberg, »måste jag svara nej; jag tror ej E. M. kan räkna på morgonen. Krafterna aftaga för hastigt, och inträffar en ny attack, följer döden genast». »Tror du smärtorna bli svåra?» frågade konungen. Äfven derpå får E. M. bereda sig; dock går det möjligen lätt nog, ty dödsarbetet är väl till största delen undangjordt». Konungen emottog underrättelsen med manligt lugn och tillkännagaf att han ville taga afsked af sin omgifning. Landshöfding v. Troil med grefvinna, hofstallmästaren Bråkenhjelm med grefvinna, öfverintendenten Dardel, läkarne doktor V. Lundberg och Edholm, generalerna af Klint och Cederström samt ordonnansofficeren löjtnant Gyllenram inträdde nu: konungen räckte dem alla handen och uttalade ett tydligt »farväl» samt sände helsningar till sina frånvarande anförvandter och vänner. Det var ett ögonblick så gripande, att det säkert ej af någon af deltagarne förglömmes; en och annan af dem blef af känslan så öfverväldigad, att han på knä med öfverströmmande tårar fuktade den kunglige vännens hand. Prosten i S:t Petri, hofpredikanten Olin, som blifvit efterskickad och befann sig i yttre rummet, inträdde nu på konungens önskan. Han förrättade en enkel och varm bön, som slutades med välsignelsen. Konungen var nu ytterligt svag, men på hufvudets rörelser och på blicken kunde man se att hans själ följde med och deltog i bönens heliga handling.

»Ser du, mina fingrar hvitna redan», yttrade konungen till sin läkare. »Ers majestät får ej anticipera, ännu torde smärtor åter-

stå», svarade d:r L. Konungen låg derefter stilla, med blicken hvilande på handen, liksom följde han sjelf med ögat dödens framskridande gång. Efter en stund sträckte han ut armen och frågade: »Hur många pulsslag, Lundberg?» »Fyrtio, ers majestät!» »Ändå så många!» yttrade kungen. Rösten var nu så matt, att den endast var en svag, framstött hviskning.

Lifmedikus Edholm, som satt vid hufvudgärden, tog en silkesnäsduk fuktad i eau de Cologne och badade konungens hufvud. En gång förde konungen handen upp mot nacken: »Jag känner ingen kyla ännu här uppe», yttrade han; ännu senare tog han upp handen och sköt näsduken bakåt, liksom om han känt hetta i bakre delen af hufvudet.

Dessa voro de sista lifsyttringarne. Han låg sedan alldeles lugn. Andedragen hördes jemna och tydliga, endast allt svagare. De närvarande hade tagit plats vid sängen, löjtn. Gyllenram vid konungens fötter, hofstallmästaren Bråkenhjelm samt doktorerne Lundberg och Edholm vid sidan samt landshöfding v. Troil vid hufvudgärden; general Klint stod i dörren och general Cederström anlände just i dödsmomentet. Allt var tyst kring den döende kungen. Snart reste sig hr Lundberg med tillkännagifvandet: »Nu har vår konung slutat». De närvarande hade ej af något tecken kunnat varseblifva slutet, så lugnt och fridfullt var inslumrandet. De sågo på sina ur: kl. var 9,5 e. m.

Så dog konung Carl XV. Under dagarne i Aachen hade han flera gånger samspråkat med sina förtrogne om död och odödlighet och om de höga allvarliga ämnen, som dermed stå i sammanhang; och i det rika poetiska språk, som konungen alltid antog då han hänfördes af sitt ämne, hade han gifvit dem en inblick i de upphöjda tankar och idéer, som i dessa menniskolifvets djupaste spörsmål, särskildt under den sednaste tiden af hans lefnad, oafbrutet rörde sig i hans själ. Hans död var den praktiska illustrationen till hans då uttalade lifsåsigt; mera än någon af hans lifs handlingar bidrog den att, i deras ögon, som fingo bevittna den, förklara hans sanna väsende och i deras minne rena hans bild från den slagg af mensklig svaghet och brist, hvarmed den såsom hvarje menniskogestalt i lifvet var behäftad. Ty det var en död så skön och manlig, att mången hjeltes varit det mindre. Att, i full besittning af helsa och kroppskraft, oförfäradt möta döden på slagfältet räknas, och med rätta, för mod och mandom. Men af högre och ädlare art är det mod, som, med brutna, nästan tillintetgjorda kroppskrafter, lugnt emottager den annalkande döden, blickar honom oförskräckt in i det bistra anletet och med ofrånvändt öga följer hans gång, då han steg för steg drifver själen ut ur dess länge bebodda kroppsliga hydda. Det modet eges endast af den, hvars ande genomträngts af vissheten att han afkläder sig förgängligheten blott för att ikläda sig oförgängligheten, att han »jordas i skröplighet, men skall uppstå i kraft».

Stockholm, tryckt hos J. & A. Riis, 1872.

Pris: 50 öre.